

سینه زنی در ایام محرم

سینه زنی از مراسم سنتی عزاداری برای سید الشهداء(ع) و دیگر ائمه مظلوم است که همراه با نوحه خوانی و با آهنگ خاصی بر سر و سینه زدن همراه است. اصل این سنت به ویژه در میان عربها رواج داشته و بعدها به صورت موجود در آمده است. این امر در دوران صفویه توسعه یافت و در عصر قاجاریه بیش تر رواج پیدا کرد. {جواد محدثی، فرهنگ عاشورا، ص ۲۳۷}.

اما فلسفه اینگونه عزاداری:

خدای متعال انسان را به گونه ای آفریده است که هنگامی که چیزی را می بیند یا مناظری را مشاهده می کند، تأثیری می پذیرد که هیچ گاه گفته ها، شنیده ها و دانسته ها، آن اثر را ندارد. هرگاه صحنه هایی را بسازیم و بازسازی کنیم، خواه در قالب سنتی و یا با استفاده از روشهای جدید و به صورت نمایش و فیلم، به گونه ای که جریان عاشورا را برای مردم مجسم کند، بازسازی آن صحنه ها و نشان دادن آنها اثری دارد که گفتن و دانستن آنها نمی توانند آن اثر را داشته باشند.

نمونه این مسأله را خود شما بارها تجربه کرده اید. مکرراً حوادث عاشورا را شنیده اید و در ذهن شما جای گرفته است. می دانید امام حسین(روز عاشورا چگونه به شهادت رسید، اما آیا دانسته های شما اشک شما را جاری می کند؟ وقتی در مجالس شرکت می کنید و مرثیه خوان مرثیه می خواند، مخصوصاً اگر لحن خوبی هم داشته باشد و به صورت جذابی داستان کربلا را برای شما بیان کند، آنگاه می بینید که بی اختیار اشک شما جاری می شود.

این شیوه می تواند در تحریک احساسات شما تأثیری داشته باشد که خواندن و دانستن چنان اثری را ندارد. به همین نسبت آنچه دیده می شود به مراتب مؤثرتر از شنیدنش است. منظور از این توضیحات آن بود که ما علاوه بر اینکه باید بدانیم چرا ابا عبد... (قیام کرد، و بدانیم که چرا مظلومانه شهید شد، باید این مطلب به گونه ای بازسازی شود تا حتی المقدور بهتر بشنویم و ببینیم تا عواطف و احساسات ما بیشتر برانگیخته شود. هر اندازه اینها در برانگیخته تر شدن عواطف و احساسات ما مؤثرتر باشد، حادثه عاشورا در زندگی ما مؤثرتر خواهد بود. باید صحنه هایی در اجتماع به وجود آید که مردم را تحریک کند. مردم همین که صبح از خانه بیرون می آیند می بینند شهر سیاه پوش شده است، پرچم های سیاه نصب شده است، خود این تغییر حالت، دلها را تکان می دهد، گرچه مردم می دانند فردا محرم است، اما دیدن پرچم سیاه اثری را در دل آنها می گذارد که دانستن این که فردا اول محرم است آن اثر را نمی گذارد. راه انداختن دسته های سینه زنی با آن شور و هیجان خاص خود می تواند آثاری را به دنبال داشته باشد که هیچ کار دیگر آن آثار را ندارد.

نمونه چنین تأثیری را می‌توانید در زندگی فردی و اجتماعی خود بیابید. به خصوص در این سی - چهل سال اخیر که حرکت حضرت امام(ره) علیه دستگاه طاغوت و کفر شروع شد. ملاحظه کردید که در ایام محرم و صفر نام سیدالشهداء(ع) و عزاداری سیدالشهداء(ع) مردم را به حرکت وادار می‌کرد. این شور و هیجان جز در ایام عاشورا پیدا نمی‌شود. و جز با همین مراسم سنتی عزاداری یا نظیر آن حاصل نمی‌شود، باید عمل کرد و رفتاری نشان داد که احساسات و عواطف مردم را تحریک کند، آن‌گاه اثربخش خواهد بود. اینجاست که متوجه می‌شویم چرا امام(بارها می‌فرمود: "آنچه داریم از محرم و صفر داریم." چرا این همه اصرار داشت که عزاداری به همان صورت سنتی برگزار شود. چون در طول سیزده قرن تجربه شده بود که این امور نقش عظیمی در برانگیختن احساسات و عواطف دینی مردم ایفا می‌کند و معجزه می‌آفریند.

منابع و مأخذ:

۱. صحیفه نور، ج ۱۵، ص ۲۰۱

۲. آذرخشی دیگر از آسمان کربلا، استاد محمد تقی مصباح یزدی

حماسه خمینی، ج ۱، ص ۲۳